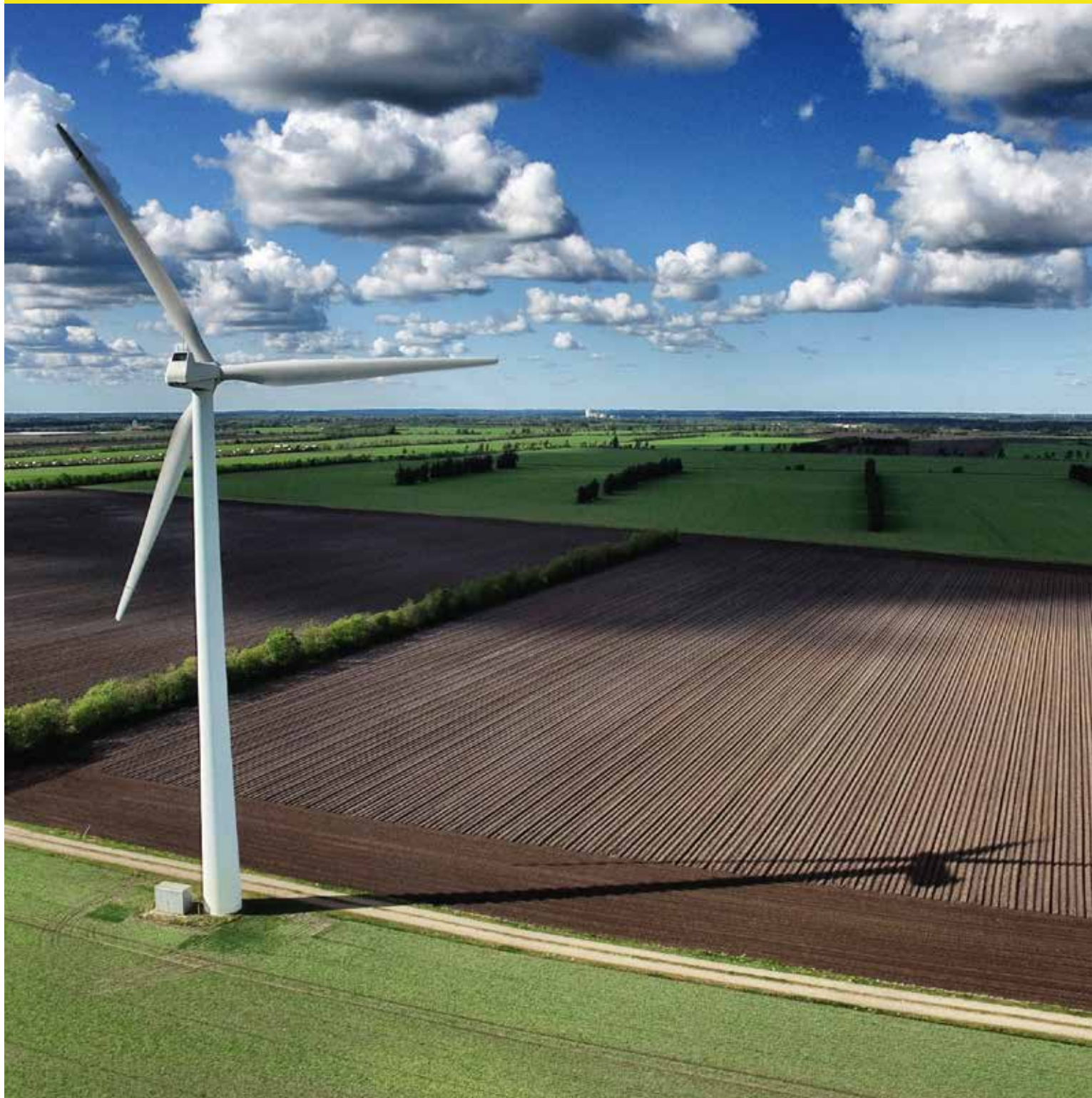

Danmarks
Naturfredningsforening

DANMARKS NATURFREDNINGSFORNINGENS
**KLIMAPLAN FOR
LANDBRUGET**
FREM MOD 2030

KOLOFON:

Danmarks Naturfredningsforenings klimaplan
for landbruget frem mod 2030

Februar 2021.

Redaktion:

Daniel Hauberg
Rikke Lundsgaard
Thyge Nygaard

Layout:

Maja Blarke, <https://majablarke.myportfolio.com>

DANMARKS NATURFREDNINGSFORENING'S KLIMAPLAN FOR LANDBRUGET FREM MOD 2030

Færre husdyr, mere mad til mennesker og mere plads til naturen

Danmark er et landbrugsland – og det skal det fortsat være. I DN har vi store ambitioner for landbruget, men fremtidens landbrug skal se helt anderledes ud end det, vi kender i dag.

Dansk landbrug står for knapt en tredjedel af Danmarks samlede udledning af drivhusgasser. Det svarer til ca. 15,4 M tons CO₂æ. Derfor spiller landbruget en afgørende rolle, når vi skal nå det klimamål, Folketinget har vedtaget om at nedbringe CO₂-udledningerne med 70 procent i 2030.

Det er nødvendigt, at vi allerede nu indstiller os på en grundlæggende omstilling af landbruget. Betydeligt mindre af Danmarks areal skal pløjes, og den jord vi dyrker, skal fortrinsvis drives økologisk og med mad til mennesker under hensyntagen til klima, natur og miljø. Det betyder omlægning af landbrugsarealer til natur og skov, mere græs og mindre korn på markerne samt færre dyr i staldene.

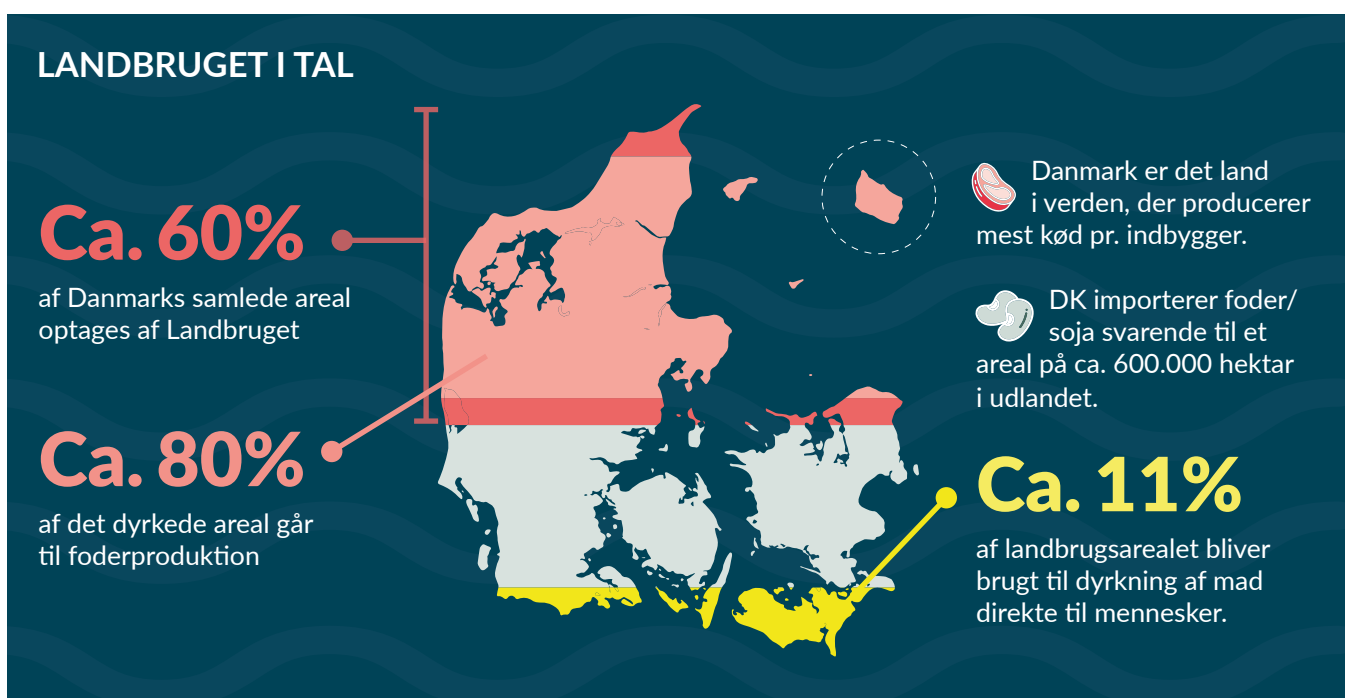
I fremtiden kan vi fortsat have en stor eksportorienteret landbrugsproduktion, der producerer mad

til mange millioner mennesker, skaber arbejdspladser i landdistrikterne og er rentabel for den enkelte landmand. Dansk landbrug har potentiale til at blive et foregangsland for det innovative økologiske landbrug, der på en og samme tid tager højde for klima og biodiversitet, samtidig med man producerer kvalitetsfødevarer og nye teknologiske løsninger til resten af verden.

For at nå dertil kræver det forståelse for situationens alvor og udfordringernes omfang. Det kræver vilje i det danske landbrug. Og det kræver handlekraft i de kommende politiske forhandlinger om en klimaplan for landbruget.

I DN har vi udarbejdet otte anbefalinger til regeringen og Folketingets partier. Anbefalinger, som indeholder konkrete løsningsforslag, der er nødvendige for omstillingen til fremtidens landbrug.

Fælles for anbefalingerne er, at de kræver handling nu. De første fire anbefalinger sikrer her-og-nu-løsninger, mens de resterende kræver planlægning og udvikling.

ANBEFALINGER, SOM KAN GENNEMFØRES HER OG NU

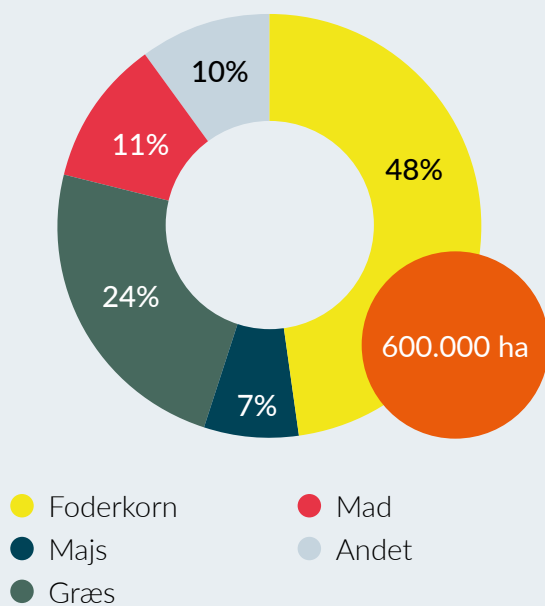
1. Udtag 100.000 hektar kulstofholdig lavbundsjord.
2. Indfør en sektorneutral CO₂-afgift for landbruget på baggrund af individuelle klimaregnskaber.
3. Gør Den Fælles Europæiske Landbrugs-politik (CAP) betinget af klima-, natur- og miljøtiltag.
4. Stil krav om, at soja, og andre importerede foderstoffer, som minimum er afskovnings-frie.

ANBEFALINGER, SOM GENNEMFØRES OVER TID

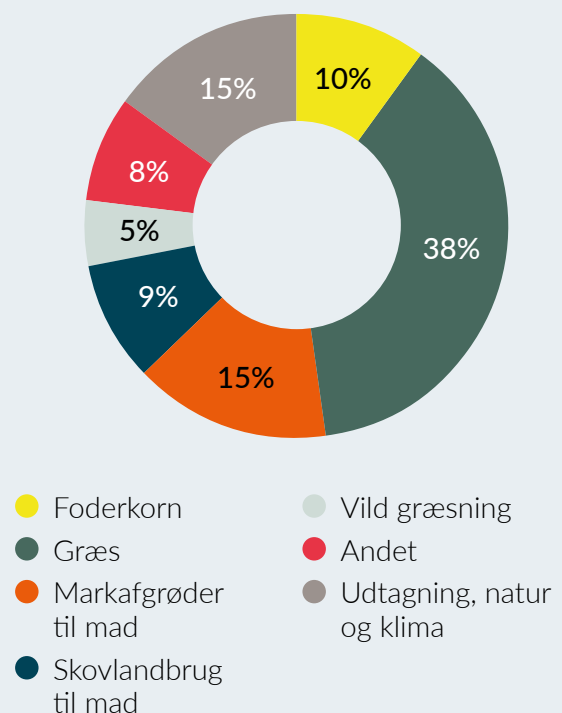
5. Halver klimabelastningen fra husdyr-produktionen i Danmark:
 - a. Gør Danmark selvforsynende med foder.
 - b. Skab incitamenten til omlægning af det korndominerede landbrug til et græs-domineret landbrug.
 - c. Stop for offentlige tilskud til at øge husdyrproduktionen.
6. Fordobl landbrugsarealet med dyrkning af mad direkte til mennesker, herunder skovlandbrug.
7. Udtagning af yderligere 500.000 hektar landbrugsjord for at opfylde natur-, miljø- og klimamål. Herunder de resterende 70.000 hektar lavbundsjord.
8. Massiv forskning og udvikling af teknologiske løsninger.

FIGUR 1: FREMTIDENS AREALUDNYTTELSE I DANSK LANDBRUG MED DN'S FORSLAG

Arealfordeling i dag,
3,2 mio. ha inkl. sojaimport

Arealfordeling 2030,
uden sojaimport 2,6 mio. ha

► ANBEFALING 1

Udtag 100.000 hektar kulstofholdig lavbundsjord

Udtagning af lavbundsjord er det mest omkostningseffektive tiltag til at reducere udledningen af drivhusgasser fra landbruget. DN anbefaler, at der i løbet af kort tid udtages 100.000 hektar lavbundsjord.

Virkemidler

- Sikre fuld finansiering af udtagningen af kulstofholdige lavbundsjord.
- Skab incitamentersom fremmer udtagning af kulstofholdige lavbundsjord, f.eks. gennem CAP og den målrettede regulering.
- Sikre, at udtagningen sker med størst mulig samfundsmæssig gevinst, så der samtidigt opnås gevinster i form af at styrke biodiversiteten, beskytte grund- og drikkevand, reducere næringsstofudledningen, klimatilpasning m.m.

► ANBEFALING 2

Indfør en sektorneutral CO₂-afgift for landbruget på baggrund af individuelle klimaregnskaber

Landbrugets klimabelastning er i dag ikke omfattet af kvoter eller på anden vis reguleret til trods for det store klimaaftryk. En klimaafgift på den mest belastende produktion vil betyde, at landbruget får incitament til at investere i nye grønne teknologier og reducere sin drivhusgasudledning.

For at opnå den mest effektive regulering, er det nødvendigt at opgøre landbrugets drivhusgasudledning på bedriftsniveau. En model til udregning af individuelle klimaregnskaber på bedriftsniveau er under udvikling til forventelig implementering i 2021. Individuelle klimaregnskaber vil øge incitamentet for den enkelte landmand til at omstille sin bedrift til bæredygtig produktion.

DN anbefaler, at der indføres klimaregnskaber på bedriftsniveau og, at der indføres en klimaafgift for landbrugets udledninger senest i 2025.

Virkemidler

- Implementering af et afgiftssystem baseret på bedriftenes klimaregnskaber. Afgiften kan gøres sektorneutral ved at tildele bedrifterne en branchespecifik fri kvote, så bedrifter der ligger over kvoten betaler til bedrifter, der ligger under kvoten. Hermed gives et kraftigt incitament til, at de mindst klimaeffektive bedrifter optimerer deres klimaindsats.

► ANBEFALING 3

Gør Den Fælles Europæiske Landbrugspolitik (CAP) betinget af klima-, natur- og miljøtiltag

Den Fælles Europæiske Landbrugspolitik (CAP) er præget af, at langt den største del af budgettet bliver tildelt direkte til landmændene baseret på antal hektar og uden, at der stilles andre krav end, at bedriften drives lovligt (søjle I). I flere årtier har det været bestræbt at gøre CAP til et aktivt redskab for at få landbruget til at levere til fælles goder som drikkevand, biodiversitet, dyrevelfærd osv. Det er kun sket i begrænset omfang.

DN anbefaler, at den del af EU's landbrugsstøtte, der gives i grundbetaling, i videst mulig omfang omlægges til støtteordninger til bæredygtig produktion og naturtiltag i landdistriktsprogrammet (søjle II).

Ved at omlægge landbrugsstøtten kan store dele af landbrugets omstilling finansieres uden, at der skal findes nye midler i statens budget. Det vil igen give den enkelte landmand yderligere incitament til at omstille sin produktion. En omlægning af midler fra den direkte støtte til landdistriktsprogrammet kan frigøre op mod 1,5 mia. kr. om året.

Virkemidler

- Mindst 25 procent af den direkte støtte (søjle I) overføres til landdistriktsprogrammet (søjle II), hvor den kan bruges til at belønne de landmænd, der indfører klima-, biodiversitets- eller miljøtiltag på deres bedrifter.
- Sikre at grundkravene i den kommende CAP reelt leverer et klimabidrag.

► ANBEFALING 4

Stil krav om, at soja og andre importerede foderstoffer som minimum er afskovningsfrie

Danmark importerer soja til husdyrfoder svarende til et område på mindst 600.000 hektar i udlandet. Den store import af soja er alt for klima- og naturbelastende globalt set. Især når vi importerer foder fra sydamerikanske lande er klimaaftrykket enormt, da det bl.a. medfører rydning af regnskov.

Derfor anbefaler DN, at regeringen øjeblikkeligt indfører krav om, at alle importerede foderstoffer

som minimum er afskovningsfrie. Til at starte med kan man stille krav om, at de opfylder kriterier fra Proterra-certificeringen. Og på længere sigt, at Danmark selv udvikler kriterier for afskovningsfri soja.

Et ophør af denne import vil ikke direkte gavne det danske klimaregnskab, men er en del af det totale danske klimaaftryk og Danmarks globale klimansvar.

Virkemidler

- Udarbejd kriterier for afskovningsfri soja.

► ANBEFALING 5

Halver klimabelastningen fra husdyrproduktionen i Danmark

Husdyrproduktionen står for mere end halvdelen af landbrugets klimabelastning. Klimabelastningen skyldes flere forskellige forhold. De vigtigste er:

- Køernes metanudledning gennem fordøjelsen.
- De store arealer, der bruges til foder frigiver i sig selv klimagasser, men vil også ved ændret anvendelse binde kulstof i jord- og/eller plante-masse.
- Klimagasser fra husdyrgødningen.

Derfor anbefaler DN, at man arbejder mod en halvering af klimabelastningen fra husdyrbestanden i Danmark i 2030. Det betyder ikke nødvendigvis en halvering af husdyrproduktionen, idet en mere effektiv fodring, avlsarbejde osv., vil kunne gøre klimabelastningen per kilo produceret kød eller mælk mindre klimabelastende.

Desuden har det danske landbrug en skjult, men meget stor negativ miljø- og klimapåvirkning gennem vores import af foderstoffer fra især Latinamerika. Det er uholdbart, også af hensyn til

forsyningsikkerheden. Og vi importerer soja for mindst 5 mia. kr. om året.

Herunder beskriver vi, hvordan en reduktion af klimabelastningen fra husdyrproduktionen kan gennemføres over det næste årti.

► 5A

Gør Danmark selvforsynende med foder

Målet er, at Danmark i 2030 er selvforsynende med foder og dermed stopper for import af især soja.

Det vil kræve investering i udviklingen af nye metoder til at dyrke proteinholdigt foder, der kan erstatte soja.

Virkemidler

- Krav om, at alle importerede fodermidler er afskovningsfrie, som beskrevet ovenfor.
- Den resterende sojaimport afvikles over 5 år, f.eks. gennem en stigende CO₂-afgift på soja eller progressive krav til iblandingsprocent af danske proteinfodermidler.

► 5B

Skab incitamentter til omlægning af det korndominerede landbrug til et græsdomineret landbrug

Danmark er langt fremme med at udnytte protein fra græs til andre husdyr end drøvtyggerne. Udviklingen de seneste fem år har vist, at græsprotein med succes kan fodres til enmavede dyr – svin og fjerkræ. Ved at lægge kornmarker om til græs og dermed dyrke dansk foderprotein, får man gevinst på flere parametre. Græs giver et langt større udbytte i form af biomasse og protein per hektar end korn. Der lagres mere kulstof under en græsmark, fordi den vokser flere år og har et større rodnet. Desuden er der en meget lille udvaskning af næringsstoffer fra græsmarker. Hvis dyrkningen af græs sker optimalt i forhold til vandmiljøet kan kvælstofudvaskningen reduceres med 20.000 ton, hvilket næsten svarer til reduktionsmålet i Vandrammedirektivet. Pesticid-handlingsplanens mål vil kunne nås, fordi, der kun bruges en tyvendedel sprøjtegift i græs – også i det konventionelle landbrug.

Virkemidler

- Omlægning af 350.000 hektar til dyrkning af græs drevet gennem en stigende CO₂-afgift på importerede fodermidler.
- Intensiveret forskning, så en større andel af proteinet i græsset kan ekstraheres og så foderet bliver mere lagerfast.

- Etablering af en infrastruktur med anlæg over hele landet, som kan forarbejde græsset umiddelbart efter det bliver høstet.

Der vil være markant mindre foder til rådighed, når vi i fremtiden bliver selvforsynende med husdyrfoder og tager flere hundrede tusinde hektar ud af intensiv dyrkning. En omlægning som skitseret ovenfor, inkl. arealfordelingen i figur 1 vil medføre, at foderproduktionen i Danmark bliver reduceret med 40 procent.

► 5C

Stop for offentlige tilskud til at øge husdyrproduktionen

Der findes i dag tilskudsordninger til nye staldbyggerier. Selv om støtten kaldes tilskud til miljøteknologi, er der ingen garanti for, at der lukkes tilsvarende staldkapacitet, så der sker en reel sænkning af miljøbelastningen fra husdyrproduktion.

Virkemidler

- Afskaf tilskudsordningerne til nye stalde og brug midlerne til reel sænkning af udledningen af klimagasser eller forskning i nye klimateknologier.

► ANBEFALING 6

Fordobl landbrugsarealet med dyrkning af mad direkte til mennesker, herunder skovlandbrug

Som beskrevet ovenfor bruger vi kun 11 procent af det nuværende landbrugsarealet til at dyrke mad direkte til mennesker. Det er en ineffektiv måde at producere mad på, fordi de vegetabiliske kalorier vi fodrer dyrene med i gennemsnit kun leverer en femtedel tilbage i form af animalske kalorier. Resten går tabt i dyrenes fordøjelsessystem.

Derfor kan vi uden problemer dyrke mad til mange flere mennesker, end vi gør i dag.

DN anbefaler, at vi mere end fordobler den del af landbrugsarealet, hvor vi dyrker mad direkte til mennesker. Det kan være i form af afgrøder som brødkorn, havre, spisekartofler, frugt og grønt.

Et nyt forretningsområde er på vej, hvor især bælgplanter (ærter, bønner, lupin f.eks.) bliver forarbejdet til plantebaserede produkter til det voksende vegetariske og veganske verdensmarked. Markedet for planteproteiner i Vesteuropa forventes at stige med en årlig vækst på 35 procent hen mod 2025.

Her vil Danmark kunne opleve endnu et eksporteventyr, fordi der er så stor tillid til den danske

stat og dermed til kvalitet og ensartethed i produkterne.

Dyrkningen af mad direkte til mennesker kan også være i form af skovlandbrug, der er defineret som en blanding af markafgrøder, buske, træer og afgræsning på en gang. Skovlandbrug spreder dyrkningsrisiko, binder kulstof både i jorden og i træerne, giver biodiversitet i det åbne land og kan kombineres med f.eks. frilandssvin, så dyrevelfærden øges samtidig med, at der ikke kommer en større udvaskning af næringsstoffer.

I DN går vi ud fra, at landbrugsproduktion med tiden vil være helt økologisk. Men, at økologien kontinuerligt udvikler sig til at levere mere på klima, biodiversitet og miljø.

Virkemidler

- Incitamentet gennem CAP'en til at skifte foderafgrøder ud med menneskemad. Dette kan f.eks. ske gennem de nye Eco-schemes, hvor der skal tilbydes 1-årige ordninger som fremmer, klima-, miljø- og naturmål.
- Fremme dyrkning af afgrøder til den plantebaserede kost, f.eks. gennem sortsafprøvning, fremavl og selektion til det danske klima.
- Udviklingsprogram for skovlandbrug. Lav en Eco-schemes-ordning for skovlandbrug.
- Sikre, at de Eco-schemes, som bliver udbudt, er så attraktive, at de bliver brugt bredt.

► ANBEFALING 7

Udtag yderligere 500.000 hektar landbrugsjord

Omlægning af landbrugsjord til natur er helt central for at nå de ambitiøse klimamål og imødegå den mindst lige så alvorlige biodiversitetskrise. Det inkluderer omlægning til vildgræsning på passende arealer, urørt skov og ekstensiv græsning i lysåben natur.

DN anbefaler, at udtage 500.000 hektar landbrugsjord ud over de første 100.000 hektar lavbundsjord, efterhånden som flere af de ovenstående tiltag gennemføres.

Virkemidler

- Udtag de resterende ca. 70.000 hektar lavbundsjord.
- Indfør stramme harmonikrav for husdyrproduktionen.
- Sikre ekstensivering af de mest kvælstofudledende arealer gennem den målrettede arealregulering.
- Opret en grøn statslig jordfond, som kan overtage bedrifter, der går konkurs. Bedriften eller jorden sælges videre, f.eks. ved at indgå i jordfordelingen og med krav om reduceret husdyrbestand, udtagning af lavbundsjord, omlægning til økologi osv.

► ANBEFALING 8

Massiv forskning og udvikling af teknologiske løsninger

På sigt er der mange muligheder for at ny teknologi kan bidrage til at reducere landbrugets udledning af klimagasser. DN ser betydelige muligheder i ny teknologi, f.eks. pyrolyse og biokul som kulstoflagring, mindre metanudledning gennem fodring og avlsarbejde eller robotteknologi i markerne, som kan reducere energiforbrug og lattergasudledning. Mange af disse teknologier ligger så langt ude i fremtiden, at klimaet ikke kan vente på dem. Det er derfor vigtigt, at de virkemidler, som er anerkendte tages i brug straks, også selv om der er omkostninger forbundet hermed.

Virkemidler

- Invester i mere forskning i et klimaeffektivt landbrug.
- Sikre hurtig verificering af klimaeffekter af ny teknologi så løsningerne kan tages i brug så hurtigt som muligt.

EFFEKT AF DANMARKS NATURFREDNINGSFØRENINGENS ANBEFALINGER

DN's anbefalinger, uden effekten af nye teknologiske løsninger, vil samlet set give en reduktion på 9.225 m ton CO₂ svarende til knapt 60 procent af landbrugets samlede udledning.

Vi mangler fortsat 10 procent for at nå klimalovens reduktionsmål om 70 procent i 2030. Derfor er det vigtigt, at vi ved hjælp af forskning i nye teknologiske løsninger finder svar, som vil bringe os resten af vejen.

I første omgang er det dog vigtigt, at vi tager fat i de kendte løsninger, som har en effekt her og nu.

Opgørelse af den CO₂-reducerende effekt af DN's anbefalinger, der kan beregnes.

Virkemiddel	CO ₂ reduktion 1.000 t	Bemærkninger
Udtagning af 170.000 ha organogen lavbundsjord	4.100	Anslået af Klimarådet i Kulstofholdige lavbundsjord, 2020
+350.000 ha græs i stedet for korn	525	Klimapartnerskabet for Fødevarer- og Landbrugssektoren har beregnet en reduktion på 75 Mt for omlægning af 50.000 ha
Begrænsning af husdyrproduktionen	3.200	Anslået som 50 % reduktion af den nuværende husdyrrelaterede udledning
Mindre dyrket areal, N ₂ O effekt	1.400	Anslået som 35 % reduktion af den nuværende udledning på ca. 4Mt
I alt	9.225	

